

UDK: 343.852:343.54/.55(497.11)

doi: 10.5937/crimen2403305N

ORIGINALNI NAUČNI RAD

PRIMLJEN / PRIHVAĆEN: 04.11.2024 / 09.12.2024.

Uroš Novaković*

MERA ZAŠTITE OD NASILJA U PORODICI – ZABRANA PRILASKA ŽRTVI NASILJA NA ODREĐENOJ UDALJENOSTI

Apstrakt. Nasilje u porodici, kao društveni fenomen, postaje pravno regulisano u poslednje dve decenije u Republici Srbiji. Veliki broj prijava za nasilje u porodici, koje se posledično javljaju kao sudski sporovi, govori da postoje izvesne teškoće sa kojima se sudovi suočavaju prilikom odlučivanja. Postojeći podaci o trendu nasilja ukazuju na to da treba nešto učiniti da bi se ta pojava barem umanjila, pošto je potpuno eliminisanje nasilja nemoguće ostvariti. Treba razgraničiti slučajeve koji treba da budu razmatrani pred sudom od onih koji ne predstavljaju nasilje u porodici. U skladu sa time, zakonske izmene nameću se kao jedno od rešenja. Veza krivičnog i porodičnog zakonodavstva ogleda se u tome što kršenje izrečene mere zaštite od nasilja u porodici u parničnom postupku povlači krivičnopravnu odgovornost.

Predmet analize u radu bile su presude u kojima se određuje mera zaštite zabrana prilaska. Pružen je pregled radnji nasilja koje dovode do izricanja mere i članova porodice između kojih se ta mera određuje (supružnici i bivši supružnici, sadašnji i bivši vanbračni partneri, lica u emotivnom odnosu, tazbinski i krvni srodnici).

Najčešće se kao nasilnici javljaju muškarci, i to sadašnji ili bivši supružnici. U svim slučajevima kada se izriče mera zabrane približavanja na određenu udaljenost postojalo je fizičko nasilje, sa čime smo potpuno saglasni. Istovremeno se u skoro svim posmatranim predmetima izriče i zabrana daljeg uznemiravanja, posebno zbog toga što fizičko nasilje, pre ili nakon njegovog izvršenja, karakteriše i psihičko nasilje (uvrede, pretnje). Postojanje samo psihičkog nasilja može da bude osnov za zabranu daljeg uznemiravanja. Korišćenje alkohola javlja se, gotovo neizostavno, kao uzrok vršenja nasilja. U posmatranim presudama najmanja udaljenost je dva metra, što je gotovo nedelotvorno usled blizine u kojoj se nasilnik i žrtva mogu naći, dok je najveća udaljenost 300 metara. Pruženi su kriterijumi za procenu suda kada je došlo do kršenja mere. Objektivno prilaženje na udaljenost manju od one utvrđene u presudi ne treba da dovodi do kršenja mere. Autor se zalaže za primenu subjektivnog kriterijuma koji govori da postoji namera kršenja izrečene mere zaštite.

Ključne reči: nasilje u porodici, mere zaštite, zabrana približavanja, udaljenost, članovi porodice

* Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, uros.novakovic@ius.bg.ac.rs. ORCID 0009-0002-9749-7369
Rad je rezultat istraživanja na strateškom projektu Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu za 2024. godinu pod naslovom *Problemi stvaranja, tumačenja i primene prava*, podtema „Vladavina prava, demokratija i ljudska prava“, koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

1. UVOD

Termin nasilje u porodici u pravnoj literaturi, kao i u uporednim zakonodavstvima, pojavio se početkom sedamdesetih godina XX veka.¹ U to vreme su se dogodile značajne društvene promene, te se posledično nasilje u porodici počinje sankcionisati i kao pravni institut. Do tada se nasilje u porodici, tačnije fizičko nasilje prema ženama i deci, smatralo privatnom stvari porodice i označavalo terminima *porodični poremećaj*, *porodični incident* ili *porodični izgred*.²

Nasilje u porodici u Republici Srbiji je predmet regulisanja u više zakona. Postoji tzv. multisektorski pristup nasilju u porodici. Porodičnim zakonom Republike Srbije iz 2005. godine³ uvedena je građanskopravna zaštita od nasilja u porodici. Ipak, u našem zakonodavstvu najpre je propisana krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici. Nakon krivičnopravne regulacije koja je predviđena Krivičnim zakonom⁴ iz 2002. godine, išlo se za nešto blažim građanskopravnim merama. Sistem zaštite od nasilja u porodici zaokružen je 2017. godine donošenjem Zakona o sprečavanju nasilja u porodici.⁵

Građanskopravne mere zaštite od nasilja u porodici služe tome da se spreči dalje vršenje nasilja između članova porodice⁶ ili da se preventivno deluje na buduće nasilje. Jedna od predviđenih mera zaštite jeste i zabrana prilaska članu porodice na određenu udaljenost. Ta mera ima cilj da spreči dalje vršenje nasilja, nasilja koje je već nastalo, koje je već izvršeno. Svrha te mere jeste da se učinilac udalji od žrtve i da se nasilje ne ponavlja. Pokazalo se da je jedino rešenje u slučajevima fizičkog nasilja prostorno odvajanje nasilnika i žrtve. Ta mera, pre svega, ima u vidu da je između članova porodice došlo do fizičkog nasilja i iz tog razloga je sud određuje. Moguće je primeniti dvostruki pristup prilikom zakonskog regulisanja te mere – da se propiše tačno određena udaljenost ispod koje učinilac ne može prilaziti žrtvi u svim slučajevima (npr. 50 m, 100 m) ili da se ostavi sudovima da u skladu sa svojom (diskrecionom) procenom odrede koja udaljenost je adekvatna u svakom pojedinačnom slučaju.⁷ Srpski zakonodavac se vodio logikom drugog pristupa. Namera nam je da analizom slučajeva u kojima su sudovi određivali tu meru zaštite utvrdimo kolika je ta udaljenost, između kojih članova porodice se izriče, u kojim slučaje-

-
- 1 Nasuprot vladajućoj terminologiji, u stranoj porodičnopravnoj literaturi na engleskom jeziku, gde se nasilje u porodici označava terminom *domestic violence*, postoje (zaista retko) i autori koji koriste drugi termin – *domestic abuse*. J. Sendall (2017). *Family Law*, Oxford, p. 375.
 - 2 E. Schneider (2000). *The Law and Violence Against Women in the Family at Century's End: The US Experience*. *Cross Currents* (eds. S. Katz, J. Eekelaar, M. Maclean), Oxford, p. 474. Promene u terminologiji u vezi sa nasiljem u porodici vid. u R. Dobash, R. Dobash (2000). *Violence Against Women in the Family*. *Cross Currents* (eds. S. Katz, J. Eekelaar, M. Maclean), Oxford, p. 495.
 - 3 *Sl. glasnik RS* 18/2005, 71/2011 – dr. zakon 6/2015.
 - 4 *Sl. glasnik RS* 85/2005, 88/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019.
 - 5 *Sl. glasnik RS* 94/2016 i 10/2023 – dr. zakon.
 - 6 O tome da mere zaštite od nasilja u porodici treba objektivno da spreče nasilnika da ponovi akt nasilja, S. Vuković (2005). *Komentar Porodičnog zakona*, Poslovni biro, Beograd, str. 176.
 - 7 K. Donovan (1998). *A Right to Know One's Parentage*, *International Journal of Law, Policy and the Family* 2(1), p. 35.

vima (radnjama) nasilja i koji su razlozi naveli sud da odredi baš tu udaljenost koja je određena u meri zaštite.

2. MERE ZAŠTITE OD NASILJA U PORODICI

U našem pravu su predviđene sledeće mere zaštite od nasilja u porodici: izdavanje naloga za iseljenje iz porodičnog stana ili kuće, bez obzira na pravo svojine odnosno zakupa nepokretnosti, izdavanje naloga za useljenje u porodični stan ili kuću, bez obzira na pravo svojine odnosno zakupa nepokretnosti, zabrana približavanja članu porodice na određenoj udaljenosti, zabrana pristupa u prostor oko mesta stanovanja ili mesta rada člana porodice i zabrana daljeg uznemiravanja člana porodice.

Za razliku od drugih pravnih sistema u kojima su tačno određene mere zaštite propisane za određene osobe,⁸ u Srbiji je moguće, prema zakonskom tekstu, bilo koju meru zaštite izreći za bilo koju osobu koja se prema Porodičnom zakonu smatra članom porodice. Tako, na primer, mera iseljenja iz stana može biti određena osobama koje ne žive zajedno niti su ikada živele zajedno.⁹ Takođe, ni radnje nasilja u porodici nisu vezane za mere zaštite, pa se tako u tužbenom zahtevu može tražiti da se za radnju nasilja svako drugo drsko, bezobzirno i zlonamerno ponašanje odredi mera iseljenja iz stana, što nikako ne odgovara *ratio legis* institutu nasilja u porodici. Tu nelogičnost možemo oslikati jednim primerom. Pretpostavimo da jedna od dve osobe koje su nekoliko meseci bile u emotivnoj ili seksualnoj vezi (što u savremeno doba predstavlja neretko činjenično stanje) a nikada nisu živele zajedno, nakon prestanka emotivno-seksualne veze upućuje uvrede ili se drsko ponaša, tako što u zajedničkom društvu priča na loš i uvredljiv način o toj drugoj osobi. Drugi emotivni/seksualni „partner“ može na osnovu zakonske norme tražiti da se navodni nasilnik iseli iz svog stana i da se navodna žrtva useli. Ne vidimo kako bi iko ko se bavi pravnom praksom (ili pravnom teorijom) mogao da podrži donošenje takve presude. Vezivanjem određenih mera zaštite za određena lica, kao i za određene radnje nasilja, izbeglo bi se da sudovi ulaze u razmatranje (meritum) spora povodom određivanja mera zaštite od nasilja u porodici. Na taj način bi sve takve i slične tužbe bile odbačene usled nedostatka pravnog interesa. Broj predmeta nasilja u porodici i prema Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici govori u prilog takvih ili sličnih izmena zakona te rasterećivanja sudova.¹⁰ Sadržinski posmatrano, postoji

8 J. Herring (2007). *Family Law*, Oxford, p. 271.

9 U teoriji se navodi da je slično i prema Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici, N. Pantelić, S. Mališić (2018). Pet meseci primene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Republici Srbiji, *Pravni život* 10, str. 92 i dalje.

10 Prema podacima MUP-a, policijski službenici su 2020. godine izrekli 29.540 hitnih mera, dok je u oko 70% slučajeva izrečena hitna mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira sa žrtvom nasilja i prilazi joj. Prema podacima Ministarstva pravde u periodu jun 2017. godine – decembar 2020. godine, nakon vrednovanja procene rizika od strane policijskih službenika, osnovna javna tužilaštva su podnela 64.402 predloga za produženje hitnih mera, dok su osnovni sudovi usvojili 63.033 predloga (97,87%).

Tokom 2018. godine bilo je 28.778 prijava za nasilje u porodici (izrečeno 19.171 hitna mera), 2019. godine 30.921 prijava (izrečeno 21.230 hitnih mera), 2020. godine 29.901 prijava (izrečene

još jedan argument i to upravo onaj koji govori da bi se takvim profilisanjem sud bavio „stvarnim“ slučajevima nasilja u porodici gde je zaista potrebna intervencija porodičnog zakonodavstva, ne i pokušajima izigravanja zakona i umanjivanja značaja nasilja u porodici.

Posmatrajući države u regionu, crnogorskim zakonom je takođe predviđena mera zaštite zabrana približavanja,¹¹ ali ne i zabrana pristupa u mesto rada ili mesto stanovanja. Za razliku od crnogorskog zakona, makedonsko porodično zakonodavstvo propisuje širok krug privremenih mera za zaštitu od nasilja u porodici koje se odnose na zabranu prilaska nasilnika: zabrana da maltretira, uznemirava, telefonira, kontaktira ili da na bilo koji način komunicira sa članom porodice, direktno ili indirektno; zabrana da se približava stanu, radnom mestu ili određenom mestu koje često posećuje član porodice; zabrana pristupa mestu stanovanja, bez obzira na to ko je njegov vlasnik, do donošenja odluke nadležnog suda.¹² Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske u članu 12 sadrži originalno rešenje da se nasilnik ne može približiti žrtvi na udaljenosti od najmanje 200 metara.¹³ S druge strane, u Federaciji BiH nije određena ta udaljenost. Prema članu 12 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, zaštitna mera zabrane približavanja žrtvi nasilja u porodici može se izreći osobi koja je učinila nasilje u porodici. U rešenju kojim sud izriče meru zabrane približavanja žrtvi nasilja u porodici, nadležni sud će odrediti mesta ili područja, te udaljenost ispod koje se nasilna osoba ne sme približiti žrtvi nasilja u porodici.¹⁴ Hrvatski zakonodavac koristi istu tehniku kao u Srbiji. Tako, u članu 16 Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, zaštitna mera zabrane približavanja, uznemiravanja ili uhođenja žrtve može se izreći počinitelju nasilja u obitelji ako postoji opasnost da bi počinitelj prema toj osobi mogao ponoviti nasilje u obitelji. U odluci kojom sud izriče meru određiće se mesta ili područja te udaljenost ispod koje se počinitelj ne sme približiti žrtvi nasilja u obitelji, odnosno zabraniti uznemiravanje ili uhođenje žrtve.¹⁵

2. ZABRANA PRILASKA NA ODREĐENU UDALJENOST

U ovom delu rada ćemo prikazati kako su sudovi primenjivali meru zaštite zabrane prilaska na određenu udaljenost. Predmet analize su bile prvostepene presude koje su postale pravnosnažne i drugostepene presude koje su sudovi donosili po žalbi stranke protiv koje je određena ta mera zaštite (ukupno 28 presuda). Radi si-

20.804 hitne mera). D. Kolarić, S. Marković (2022). Analiza dosadašnje primene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 70(1), str. 201 i dalje.

Primetno je da u izuzetno visokom procentu procenu rizika vrše policijski službenici u odnosu na broj prijave nasilja, kao i da tužilaštvo određuje hitne mere.

11 R. Korać (2012). Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Crne Gore – osnovna opredjeljenja. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd, str. 175.

12 D. Micković, A. Ristov (2012). Porodično nasilje i njegovo pravno regulisanje u Republici Makedoniji. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd, str. 211.

13 S. Panov (2016). *Porodično pravo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd, str. 389.

14 *Sl. novine FBiH* 20/2013 i 75/2021

15 *Narodne novine* 70/17, 126/19, 84/21, 114/22 i 36/24.

stematicnosti, podelili smo presude prema tome ko se od članova porodice koji su tako definisani Porodičnim zakonom javlja kao tužilac, odnosno tuženi, to jest prema kome je određena mera zaštite zabrane prilaska i na kojoj udaljenosti.

3.1. *Supružnici i bivši supružnici*

Kada je reč o supružnicima i bivšim supružnicima, ta mera zaštite javlja se kao neophodna u slučaju postojanja nasilja. Za razliku od drugih kategorija članova porodice, u slučaju supružnika čak ni nepostojanje zajedničkog života ne isključuje primenu te mere jer neretko postoje značajne porodične veze, bilo zbog zajedničke dece, bilo zbog toga što brakorazvodni postupak i dalje traje. Jačina prethodnog emotivno-bračnog odnosa nalaže pružanje zaštite i nakon prestanka braka ili zajedničkog života supružnika.

Suprugu je određena mera zabrane daljeg uznemiravanja supruge, a odbijena je mera iseljenja iz stana i zabrane prilaska na udaljenost manju od 100 metara.¹⁶ Apelacioni sud je potvrdio tu presudu.¹⁷

Suprugu je određena mera zabrane prilaska supruzi na udaljenost manju od 300 metara i zabrana pristupa u mesto stanovanja i mesta rada na manje od 300 metara te zabrana daljeg uznemiravanja, ali je odbijena mera iseljenja iz stana.¹⁸ Apelacioni sud je potvrdio tu presudu.¹⁹

Suprugu je određena privremena mera zabrane prilaska supruzi na udaljenosti manjoj od 300 metara i zabrana pristupa u mesto stanovanja i mesta rada manje od 300 metara te mera iseljenja iz stana i zabrana prilaska na udaljenost manju od 300 metara.²⁰ Viši sud je potvrdio to rešenje.²¹

Suprugu je određena mera zabrane prilaska supruzi na udaljenosti manjoj od 100 metara i zabrana pristupa u prostor oko mesta stanovanja i mesta rada na udaljenost manju od 100 metara te zabrana daljeg uznemiravanja. Mere traju 12 meseci. Sud je dao obrazloženje i naveo da je svrha da se predupredi novo nasilje te žrtvi omogućiti nesmetano kretanje. Zabrana prilaska ima preventivni karakter i navodi se da udaljenost od 100 metara onemogućava da izvršilac nasilja ima pristup u prostor vidokruga žrtve nasilja, da žrtva nesmetano i bezbedno obavlja svoje svakodnevne životne aktivnosti, nespupana strahom da će je izvršilac nasilja uznemiravati samim svojim pojavljivanjem, uhođenjem i drugim sličnim ponašanjem. Rastojanje koje je sud odredio, a koje ne može biti manje od 100 metara, treba da spreči pristup tuženom kao izvršiocu nasilja u prostor određen vidnim poljem žrtve nasilja.²² To je izuzetno dobro obrazložena sudska odluka, koja predstavlja izuzetak jer sud navodi razloge zašto je odredio datu udaljenost. Smisao zakonskog regulisanja da se sudu da diskreciona ocena za određivanje udaljenosti u slučaju zabrane prilaska upravo je

16 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 3228/12 od 24. oktobra 2013.

17 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 645/14 od 19. novembra 2014.

18 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 567/14 od 23. maja 2014.

19 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 549/14 od 3. oktobra 2014.

20 Rešenje Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 2186/14 od 4. marta 2015.

21 Rešenje Višeg suda u Beogradu Gž2 211/15 od 30. septembra 2015.

22 Presuda Opštinskog suda u Arandelovcu P2 213/09 od 1. oktobra 2009.

u tome da se pruži obrazloženje zašto je određena. Videćemo u daljem tekstu rada da u najvećem broju presuda izostaje bilo kakvo obrazloženje zašto je određena baš ta udaljenost.

Suprugu se zabranjuje da prilazi supruzi na udaljenosti manjoj od 100 metara, uz mere iseljenja iz stana i zabrane daljeg uzmemiravanja. U pitanju je bio postupak za razvod braka.²³

Suprugu se zabranjuje da prilazi supruzi i deci na udaljenosti manjoj od 300 metara. Određena je i mera zabrane daljeg uznemiravanja,²⁴ ali nije usvojena mera iseljenja iz stana, bez obrazloženja, što je kontradiktorno ako ne sme da prilazi na 300 metara. Pitanje je kako će živeti u istom domaćinstvu a da ne sme da priđe na 300 metara?! U pitanju je bio postupak za razvod braka.²⁵

Suprugu se zabranjuje prilazak na manje od 500 metara, uz zabranu daljeg uznemiravanja i zabranu pristupa oko mesta stanovanja na 500 metara. U pitanju je bio postupak za razvod braka.²⁶

Suprugu se zabranjuje da prilazi supruzi na udaljenosti manjoj od 500 metara, uz meru iseljenja iz porodične kuće, zabranu daljeg uznemiravanja, zabranu pristupa u prostor oko mesta rada i stanovanja na udaljenost manju od 500 metara.²⁷

Suprugu se izriču mera zabrane prilaska supruzi na udaljenosti manjoj od 200 metara i zabrana daljeg uznemiravanja. Mera je izrečena u okviru postupka razvoda braka.²⁸

U tom slučaju stranke su bile bivši supružnici. Izrečene su mere iseljenja iz stana bivšem suprugu, zabrana prilaska na udaljenosti manjoj od 100 metara, zabrana pristupa mestu stanovanja i mestu rada bivše supruge ispod 200 metara i zabrana daljeg uznemiravanja na period od godinu dana. U ovom slučaju je specifično to što su sve izrečene mere zaštite, osim poslednje, određene na period od 10 meseci, što je jedinstveno rešenje u sudskoj praksi po pitanju dužine trajanja mera zaštite.²⁹ Po pravilu se mere zaštite izriču na period od godinu dana iako zakon kaže

23 Presuda Drugog opštinskog suda u Beogradu P2 392/08 od 3. aprila 2009.

24 Zabrana uznemiravanja kao mera zaštite postoji i u uporednom pravu. Tako, u pravu Engleske postoji *non molestation order*. R. Probert (2009). *Cretney and Probert's Family Law*, London, p. 122. Ova mera se može odrediti u tačno određenom vremenskom trajanju, ali može biti i neodređenog trajanja, bez konkretnog preciziranja, sa ciljem prevencije daljeg uznemiravanja žrtve. M. Welstead, S. Edwards (2011). *Family Law*, Oxford, p. 120. Tu normu tumačimo tako da sud može propisati da zabrana uznemiravanja može trajati dok postoji potreba ili dok se ne utvrdi da žrtva nema strah od nasilnika. Ipak, ne nalazimo da je takvo rešenje poželjno, imajući u vidu da neodređenost trajanja mere zaštite izaziva pravnu nesigurnost.

25 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 215/14 od 30. maja 2016.

26 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 1853/15 od 23. marta 2016.

27 Presuda Osnovnog suda u Valjevu P2 140/13 od 10. maja 2013.

28 Presuda Opštinskog suda u Mladenovcu P2 540/08 od 15. januara 2009.

29 Kada je u pitanju vremensko trajanje mera zaštite od nasilja u porodici, pretežno se one izriču u jedinstvenom trajanju, i to se obično predviđa, kao u Srbiji, njihovo maksimalno trajanje. Međutim, u pravu Republike Srpske propisuje se i minimum i maksimum trajanja mere – mera zaštite se može izreći u periodu od najmanje 30 dana do čak dve godine. D. Radić (2012). *Pravna zaštita od nasilja u porodici u pravu Republike Srpske. Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd, str. 241. Ne možemo da ne primetimo da je rok od najmanje 30 dana prekratak, ali i da je maksimum trajanja mere od čak dve godine neopravdano dugačak rok.

da mere traju najviše godinu dana, što znači da može biti i kraće. Nakon izrečenih mera nastavilo se nasilje i oboje su vršili nasilje jedno prema drugom, i to verbalnim nasiljem, omalovažavanjem, vređanjem i pretnjama. Sud je utvrdio da nema realne opasnosti od napada na život i telo i nanošenja telesnih povreda.³⁰ Apelacioni sud je ukinuo tu presudu u delu koji se odnosi na zabranu prilaska na udaljenost manju od 200 i 100 metara.³¹

Bivšem suprugu se zabranjuju prilazak bivšoj supruzi na udaljenost manju od 150 metara te pristup oko mesta rada i stanovanja na manje od 150 metara i dalje uznemiravanje.³²

Bivšem suprugu se zabranjuju približavanje bivšoj supruzi na udaljenost manju od 10 metara i zabrana daljeg uznemiravanja.³³

Bivšem suprugu se zabranjuju prilazak na udaljenost manju od 10 metara, pristup u mesto stanovanja ispod 10 metara i zabrana daljeg uznemiravanja.³⁴

Bivšem suprugu se zabranjuju prilazak bivšoj supruzi na udaljenosti manjoj od 150 metara od mesta rada i mesta stanovanja i dalje uznemiravanje. Nije određena mera zabrane prilaska, što je, prema našem mišljenju, propust suda.³⁵

Bivšem suprugu se zabranjuju prilazak bivšoj supruzi na udaljenost manju od 100 metara od mesta stanovanja supruge i dalje uznemiravanje.³⁶ Prethodno je određena ista mera, ali tom presudom nije određena mera zabrane prilaska deci na udaljenosti manjoj od 100 metara uz obrazloženje da su deca punoletna i da majka traži meru u njihovo ime bez postojanja aktivne legitimacije.³⁷ Takvo obrazloženje suda nalazimo kao potpuno opravdano, s obzirom na to da roditeljsko pravo prestaje sa 18. godinom deteta, te dete postaje potpuno poslovno sposobna osoba koja može samostalno tražiti zaštitu od nasilja u porodici.

Bivšem suprugu se zabranjuje prilazak bivšoj supruzi na udaljenosti manjoj od 100 metara, određuje se iseljenje iz porodične kuće, a odbija se zahtev da se odredi zabrana prilaska deci na udaljenosti manjoj od 100 metara. Mere zaštite traju u periodu od šest meseci. Obrazloženje suda je da ne postoji kontinuirano nasilje i da je to izolovan incident. Ovo je retkost da se u sudskoj praksi navodi da je reč o izolovanom incidentu kao radnji nasilja u porodici.³⁸ Slični stavovi postoje i u teoriji – ukoliko je reč o samo jednom incidentu, a ne o modelu ponašanja, u nekim slučajevima sud ne treba da izrekne meru zaštite.³⁹ Bitan element izricanja mera zaštite

30 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 508/11 od 8. aprila 2013.

31 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 1005/13 od 9. decembra 2013.

32 Rešenje Trećeg osnovnog suda u Beogradu P2 245/16 od 28. marta 2016.

33 Presuda Osnovnog suda u Smederevu P2 330/16 od 25. oktobra 2016.

34 Presuda Osnovnog suda u Smederevu P2 443/16 od 11. aprila 2017.

35 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 9075/10 od 10. marta 2011.

36 Presuda Opštinskog suda u Požarevcu P2 13/08 od 5. septembra 2008.

37 Presuda Opštinskog suda u Požarevcu P2 13/07 od 3. maja 2007.

38 Presuda Opštinskog suda u Valjevu P2 376/07 od 29. februara 2008. Naknadno je odbijen zahtev za produženjem mere za još šest meseci, P2 248/08 od 23. juna 2009.

39 S. Čorac (2018). Uticaj nasilja u porodici na povredu prava na poštovanje porodičnog života: praksa Evropskog suda za ljudska prava i sudska praksa u Republici Srbiji. *Porodični zakon: dvanaest godina posle* (ur. M. Draškić, N. Šarkić, J. Arsić), Beograd, str. 137.

jeste početak trajanja roka. Kako se najčešće mere određuju u trajanju od godinu dana, neophodno je da prvostepeni sud odredi, to jest navede datum od kada se računa početak trajanja mere.⁴⁰ Pretpostavljamo da je to od dana donošenja presude.

Bivšem suprugu se izriče zabrana daljeg uznemiravanja, a odbijaju se mere iseljenja iz stana, zabrana prilaska na udaljenost manju od 500 metara i prilazak na manje od 500 metara od mesta stanovanja, uz obrazloženje da nisu srazmerne verbalnom nasilju. Supruga se dobrovoljno iselila iz stana, te nije bilo nasilja.⁴¹ Apelacioni sud je potvrdio tu presudu i naveo da nakon fizičkog razdvajanja bivših supružnika nije bilo većeg nasilja već povremenih fizičkih incidenata lakšeg intenziteta.⁴² To je primer presude gde sud daje odlično obrazloženje, kada postoji samo verbalno nasilje, te se posledično ne mogu određivati mera zaštite iseljenja iz stana ni zabrana prilaska. Dovoljno je izreći zabranu daljeg uznemiravanja, kao najblažu meru.

Bivšem suprugu se izriče zabrana daljeg uznemiravanja, a odbijaju se mere iseljenja iz stana i zabrana prilaska na udaljenosti manjoj od 500 metara, uz obrazloženje da nisu srazmerne verbalnom nasilju. Supruga se dobrovoljno iselila iz stana, nije bilo nasilja.⁴³ Apelacioni sud je potvrdio tu presudu i naveo da nakon fizičkog razdvajanja bivših supružnika nije bilo većeg nasilja već povremenih fizičkih incidenata lakšeg intenziteta.⁴⁴

Bivšem suprugu se zabranjuju pristup oko mesta rada i stanovanja bivše supruge na manje od 200 metara i dalje uznemiravanje.⁴⁵ Presuda je potvrđena presudom Apelacionog suda u Beogradu.⁴⁶

Bivšem suprugu se zabranjuju prilazak bivšoj supruzi na udaljenost manju od 200 metara, pristup oko mesta stanovanja na manje od 200 metara i dalje uznemiravanje.⁴⁷ Presuda je potvrđena presudom Apelacionog suda u Kragujevcu.⁴⁸

Odbijen je predlog bivšeg supruga za određivanje mere zabrane prilaska bivšoj supruzi na udaljenost manju od 100 metara i prilazak mestu stanovanja na udaljenost manju od 100 metara, a određena je mera zabrane daljeg uznemiravanja.⁴⁹ Apelacioni sud u Kragujevcu je potvrdio tu presudu.⁵⁰

40 U tom smislu presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 1283/13 od 26. decembra 2013.

41 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 3616/13 od 7. jula 2014.

42 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 510/16 od 15. juna 2016.

43 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 648/15 od 9. februara 2016.

44 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 488/16 od 15. juna 2016.

45 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 1155/11 od 14. aprila 2011.

46 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 716/14 od 30. decembra 2014.

47 Presuda Osnovnog suda u Čačku P2 410/21 od 28. septembra 2022.

48 Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 39/23 od 7. februara 2023.

49 Presuda Osnovnog suda u Gornjem Milanovcu P2 131/20 od 15. jula 2021.

50 Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 412/21 od 24. decembra 2021. Sud navodi: „...Imajući u vidu da je nesporna činjenica da između tužilje i tuženog nije bilo neposrednih-ličnih kontakata od dana 2. 5. 2018. godine, te kako je utvrđeno da tuženi nije ugrožavao telesni integritet tužilje ni pre tri i po godine, to po nalaženju ovog suda nije opravdano da se tuženom ograniči sloboda kretanja i da mu se zabrani približavanje tužilji na udaljenost manju od 100 m, kao i kući u kojoj tužilja stanuje sa roditeljima u istom rastojanju. Ovo posebno kada se ima u vidu

3.2. Vanbračni partneri i bivši vanbračni partneri

Imajući u vidu da su u statusnom delu brak i vanbračna zajednica ravnopravni, nalazimo da isto što smo naveli za brak u slučaju nasilja u porodici i mere zabrane prilaska važi i za vanbračnu zajednicu.

Vanbračnom partneru se zabranjuje prilazak vanbračnoj partnerki na udaljenosti manjoj od 50 metara, prilazak mestu stanovanja na udaljenosti manjoj od 50 metara i dalje uznemiravanje.⁵¹

Bivšem vanbračnom partneru se zabranjuje prilazak bivšoj vanbračnoj partnerki na udaljenosti manjoj od 500 metara, određuje se iseljenje iz stana, zabranjuje prilazak mestu stanovanja na udaljenosti manjoj od 500 metara.⁵²

Bivšem vanbračnom partneru se zabranjuje prilazak bivšoj vanbračnoj partnerki na udaljenosti manjoj od 10 metara, prilazak mestu stanovanja na udaljenosti manjoj od 200 metara i dalje uznemiravanje.⁵³

Bivšem vanbračnom partneru je određena mera zaštite zabrane prilaska bivšoj vanbračnoj partnerki na udaljenost manju od 100 metara, zabrana pristupa u prostor oko njenog mesta stanovanja na udaljenost manju od 100 metara i zabrana prilaska zajedničkom detetu na udaljenost manju od 100 metara.⁵⁴ Apelacioni sud u Kragujevcu je potvrdio tu presudu.⁵⁵

da iz iskaza stranaka kao nesporno proizilazi da iako je sudskom odlukom određeno da treće lice bude posrednik u predaji deteta radi održavanja ličnih odnosa sa tuženim, tužilja dolazi na mesto predaje očigledno ne plašeći se fizičkog nasilja. Dakle, ni iz ponašanja i držanja tužilje, a ni iz ponašanja tuženog koji se ne približava tužilji, niti njenom mestu stanovanja, ne proizilazi da je tužilji ugrožena fizička bezbednost prisustvom tuženog. Zbog toga po oceni ovog suda nije nužno i svrsishodno da se u konkretnom slučaju izrekne tražena mera (...). Sud je dužan da tokom postupka utvrdi prema okolnostima svakog konkretnog slučaja da li ponašanje jednog člana porodice ugrožava integritet ili duševno zdravlje ili pak spokojstvo drugog člana porodice, te da li se takvo ponašanje može smatrati drskim, zlonamernim ili bezobzirnim i u tom smislu nasiljem u porodici. Svi oblici nasilja kojima se ugrožavaju i narušavaju fizički i moralni integritet ličnosti predstavljaju povredu jednog od osnovnih ljudskih prava, odnosno pravo na život i bezbednost. Mere zaštite od nasilja u porodici se izriču u skladu sa izvršenom vrstom nasilja, sa ciljem zaštite, a kao sankcija za učinjenu povredu, ali i iz preventivnih razloga radi sprečavanja budućeg nasilja. Imajući u vidu navedeno, u konkretnom slučaju ima mesta samo da se izrekne tražena mera zabrana daljeg uznemiravanja propisana čl. 198 st. 2 tač. 5 Porodičnog zakona, jer je izricanje navedene mere svrsishodno i opravdano, s obzirom da je utvrđeno da je tuženi prema tužilji ispoljio ponašanje koje odstupa od standarda uobičajenog ophođenja i komuniciranja sa članovima porodice...“

51 Presuda Osnovnog suda u Sremskoj Mitrovici P2 275/11 od 5. aprila 2012.

52 Presuda Opštinskog suda u Pančevu P2 97/09 od 27. aprila 2009.

53 Presuda Opštinskog suda u Smederevskoj Palanci P2 409/09 od 22. maja 2009.

54 Presuda Osnovnog suda u Kraljevu, Sudske jedinice u Vrnjačkoj Banji P2 14/21 od 27. septembra 2021.

55 Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 9/22 od 19. januara 2022. U obrazloženju se navodi: „...upravo se određenom merom zaštite od nasilja u porodici postiže svrha izrečene mere s obzirom na vrstu nasilja koje je izvršeno, zatim da je i maloletno dete bilo žrtva nasilja u ovom slučaju, pa je prvostepeni sud pravilno odredio meru zabrane tuženom da se približava tužilji na određenoj udaljenosti i da pristupa u prostor oko mesta stanovanja tužilje, a ovakva vrsta mere zaštite od nasilja u porodici ima za cilj, pored sprečavanja ponavljanja nasilja, i prevenciju, odnosno određuje se u skladu sa izvršenom vrstom nasilja i ciljem zaštite kao sankcije za učinjenu po-

3.3. Osobe iz emotivnih i seksualnih odnosa

Imamo značajne rezerve u pogledu zaštite osoba koje se nalaze ili su se nalazile u emotivnom ili seksualnom odnosu u porodičnom zakonodavstvu. Ukoliko dođe do nekog od oblika nasilja u porodici, fizičkog, psihičkog ili ekonomskog, emotivni ili seksualni odnos između dve osobe može i treba da bude predmet zaštite, ali primarno u okviru krivičnog zakonodavstva. Ako je reč o emotivnom ili seksualnom odnosu, nemamo ni objektivni element zajedničkog života koji može voditi ili ukazivati na sličnost sa vanbračnom zajednicom ni voljni, subjektivni element, oličeni u nameri zasnivanja zajednice života.

Emotivnom partneru se zabranjuje prilazak na udaljenost manju od 100 metara, uz meru zabrane daljeg uznemiravanja i zabrane pristupa u prostor oko mesta rada i mesta stanovanja.⁵⁶

Bivšem emotivnom partneru se zabranjuju prilazak bivšoj partnerki na udaljenost manju od 10 metara, pristup oko mesta stanovanja na manje od 10 metara i dalje uznemiravanje.⁵⁷ Presuda je potvrđena presudom Apelacionog suda u Kragujevcu.⁵⁸

3.4. Krvni srodnici

Kada su u pitanju krvni srodnici, nalazimo da je veoma zanimljiva činjenica da se između njih retko određuje ta mera zaštite. Od svih analiziranih presuda u samo dve presude su članovi porodice bili krvni srodnici.

Sin, odnosno unuk, tražio je, a ocu i dedi nije određena mera zaštite zabrana prilaska na određenu udaljenost od 50 metara, mera zabrane prilaska na manje od 50 metara od mesta stanovanja i zabrana daljeg uznemiravanja.⁵⁹ U obrazloženju prvo-stepenog suda se navodi: „...da se odnos među strankama koji jeste konfliktan, rešava međusobnim raspravljanjem, vređanjem, ali da ne postoji rizik i opasnost od nasilja u porodici, koji predviđa član 197 Porodičnog zakona, vređanje, drsko i bezobzirno i

vredu, ali se određuje i iz preventivnih razloga radi sprečavanja budućeg uznemiravanja i nasilja i obezbeđenja spokojstva i bezbednosti samih žrtava. Upravo ovakve vrste mera zaštite od nasilja u porodici, kao u konkretnom slučaju, svojim postojanjem između ostalog opominju i upozoravaju učinioca da se uzdrži od svakog budućeg pa i najmanjeg agresivnog ponašanja.“

56 Presuda Osnovnog suda u Novoj Pazovi P2 42/16 od 11. marta 2016.

57 Presuda Osnovnog suda u Kruševcu P2 423/22 od 15. marta 2023.

58 Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 222/23 od 5. jula 2023.

59 Ukratko navodimo činjenično stanje slučaja vezano za radnje nasilja jer će biti bitno u obrazloženju Apelacionog suda koji ukida tu presudu i traži da se ponovo razmotri da li navedene radnje imaju karakter radnji nasilja u porodici koje su predviđene u Porodičnom zakonu. Prema navodima, do nasilja je došlo 28. jula 2023. godine kada su tuženi prijatelju tužioca, kome je on pozajmio prikolicu, preprečili put i nisu mu dali da traktorom uđe u ulicu, i to tako što je jedan tuženi stao ispred, a drugi iza traktora i sa traktora su otkočili prikolicu. Tom prilikom se nisu svađali, već je tužilac pozvao policiju koja je po njegovom pozivu došla, fizičkog nasilja nije bilo, dok se verbalno nasilje nad njim ogleda u tome što ga je deda vređao rekavši mu da puši travu, da se kocka, da je prodao svu imovinu i utovarivač i da je za to kupio travu. Tužilac je, između ostalog, naveo da otac jeste nasilan čovek, tukao je njegovu majku, ali da ga nisu prijavljivali policiji, dok deda nije nasilan. U jednoj svađi otac ga je odgurnuo, navodeći da se svađa celog života i da je u kući uvek bilo svađe. Uvrede mu uglavnom upućuje deda, a otac uglavnom čuti. Tuženi ga onemogućavaju da radi, jer žive na udaljenosti od 100 do 150 metara od njega.

zlonamerno ponašanje, te da tužilac u konkretnom slučaju nije žrtva ovakvog ponašanja, već da je među strankama konfliktna situacija na nivou međusobnog optuživanja, eventualnog prigovaranja jedne drugoj, zbog ponašanja...“ Sud je naveo da: „...ne postoji rizik ugroženosti, u smislu koji je predviđen zakonom, u smislu ugrožavanja telesnog integriteta ili duševnog zdravlja, jer i stranke same ističu da ovakav odnos međusobnog optuživanja i rasprava među njima postoji duži niz godina, da se samo akteri odnosa menjaju, te same svađe nisu ugrožavanje tela i zdravlja, s obzirom na to da stranke jedna drugu međusobno optužuju, a da su u pitanju rasprave uglavnom radi imovine. Kako tužiocu po nalaženju prvostepenog suda, nije ugrožen integritet i duševno zdravlje, jer i sam navodi da nije došlo do fizičkog obračuna među strankama, dok tuženi ne spominju fizički obračun, već i jedni i drugi govore o imovinskopravnim zahtevima koje imaju jedni prema drugima, prvostepeni sud je odbio zahtev za usvajanje predloženih mera zaštite od nasilja u porodici...“⁶⁰ Apelacioni sud u Kragujevcu je ukinuo tu presudu i vratio predmet na ponovno suđenje.⁶¹ U toj

60 Presuda Osnovnog suda u Despotovcu, Sudska jedinica u Svilajncu P2 105/23 od 18. oktobra 2023.

61 Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 7/24 od 16. januara 2024. Po oceni Apelacionog suda, navedeni zaključak prvostepenog suda za sada se ne može prihvatiti kao pravilan jer zbog pogrešne primene materijalnog prava ni činjenično stanje nije pravilno i potpuno utvrđeno. Prema odredbi čl. 197, st. 1 Porodičnog zakona, nasilje u porodici je ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice. Nasilje u porodici podrazumeva svako ponašanje koje odstupa od standarda uobičajenog ophođenja i komuniciranja sa članovima porodice. To može da bude vređanje i drugo verbalno maltretiranje te fizičko nasrtanje ili telesno povređivanje. Da bi određeno ponašanje bilo kvalifikovano kao nasilje u porodici, nije nužno da bude trajno i višekratno već je u određenoj situaciji dovoljan i pojedinačan akt ponašanja koji ima karakter nasilja u porodici. Prema oceni Apelacionog suda, a radi utvrđivanja da li ponašanje tuženih u konkretnom slučaju predstavlja radnju nasilja u porodici u smislu navedenih odredaba Porodičnog zakona, prvostepeni sud je primenom istražnog načela predviđenog odredbom čl. 205 Porodičnog zakona propustio da sasluša u svojstvu svedoka prijatelja tužioca, imajući u vidu da je on bio prisutan kada se 28. jula 2023. dogodio predmetni incident između parničnih stranaka i da samostalno ispita činjenice i izvede dokaze na okolnost postojanja drugih postupaka među strankama, a s obzirom na to da je i sam tužilac naveo da između njih postoje tužbe imovinske prirode, kao i krivične prijave. Takođe, prvostepeni sud je izvršio uvid u zapisnik o saslušanju stranaka pred Centrom za socijalni rad S. i naveo sadržinu izjave koju je tužilac dao pred tim organom, ali je prvostepeni sud propustio, u smislu odredbe čl. 286 Porodičnog zakona, da zatraži mišljenje od organa starateljstva o svrsishodnosti traženih mera, s obzirom na to da je reč o nadležnom organu ovlašćenom za davanje takvog mišljenja. Osim toga, imajući u vidu da je prvostepeni sud utvrdio da odnos među strankama jeste konfliktan i da se rešava međusobnim optuživanjima, raspravljajanjem i vređanjem, propustio je da oceni svaku pojedinačnu meru zaštite koju je tužilac tužbenim zahtevom tražio i da zatim utvrdi da li su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi da se usvoji neka od predloženih mera, što žalbom tužilac osnovano ističe, a sve to imajući u vidu da je svrha mera zaštite od nasilja u porodici sprečavanje i prestanak ponašanja koje predstavlja nasilje među članovima porodice, rešavanje problema koji su izazvali poremećaje u odnosima i konačno uspostavljanje normalnih odnosa članova porodice. Same mere imaju prvenstveno preventivno dejstvo jer opominju i upozoravaju učinioca na to kakve zakonske posledice mogu da ga očekuju ako ubuduće ponovi svoje radnje. U ponovnom postupku prvostepeni sud će postupiti po primedbama navedenim u ovom rešenju, otkloniće bitnu povredu odredaba parničnog postupka na koju mu je ukazano, pa će, koristeći se ovlašćenjima iz čl. 313 ZPP i istražnog načela u smislu odredbe čl. 205 Porodičnog zakona, utvrditi sve činjenice koje može i samostalno istraživati i koje nijedna stranka nije iznela, ukoliko je to potrebno radi pravilnog i potpunog utvrđenja činjeničnog stanja i pravilne primene materijalnog prava, pa će uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog

presudi se vidi pravilo da se zabrana prilaska ne određuje ukoliko nije bilo fizičkog nasilja između članova porodice, sa čime smo saglasni.

U drugoj presudi, sinu se zabranjuje da prilazi majci na udaljenosti manjoj od 50 metara i dalje uznemiravanje.⁶²

3.5. Tazbinski srodnici

U analizi mere zabrane prilaska i tazbinskog srodstva nalazimo da taj srodnički odnos treba da bude zaštićen porodičnim zakonodavstvom, ali samo ukoliko postoji zajednički život tazbinskih srodnika, ako, na primer, snaja i svekar žive u istom domaćinstvu. U suprotnom, tazbinsko srodstvo treba da bude predmet zaštite na osnovu krivičnog zakonodavstva. Takođe, iako tazbinsko srodstvo ne prestaje kada brak prestane, ne nalazimo jake argumente da se u slučaju nasilja između tazbinskih srodnika primene norme Porodičnog zakona. Tu porodični odnos više ne postoji. Tazbinsko srodstvo za potrebe nasilja u porodici treba vezivati za njihov zajednički život.

Na početku ovog dela izdvajamo presudu kojom je snaji zabranjen prilazak na udaljenosti manjoj od pet metara svekrvi, uz zabranu daljeg uznemiravanja. Oba člana porodice žive u istom domaćinstvu.⁶³

Zetu, odnosno teći, određena je mera zaštite zabrana prilaska na udaljenost manju od dva metra sestričini, uz zabranu daljeg uznemiravanja. Te mere su određene obratno i sestričini prema zetu, odnosno tetkinom suprugu. Sud navodi da je iz izvedenih dokaza utvrđeno da između tužilje i tuženih postoje višegodišnja netrpeljivost i svađe, te da kako stranke žive u istom objektu i delu dvorišta, nije bilo moguće odrediti zabranu približavanja na većoj udaljenosti od dva metra, zbog čega je odlučeno na taj način.⁶⁴ Određivanje ovako male udaljenosti na koju nasilnik ne sme prići žrtvi primenjuje se u situacijama kada članovi porodice žive u istom domaćinstvu, konkretno u kući koja ima više posebnih delova koji su fizički odvojeni. To je svojevrsan paradoks jer članovi porodice žive zajedno (fizički), ali ne u istom domaćinstvu.⁶⁵ Postavlja se opravdano pitanje kako će se postići efekat te mere jer ne može da se priđe na udaljenost od dva metra, ali se može prići na udaljenost od tri metra? Ne nalazimo da tako male udaljenosti koje utvrdi sud u presudi, usled stalnog fizičkog prisustva na istom prostoru oba člana porodice, mogu sprečiti dalje vršenje nasilja.

slučaja utvrditi da li ponašanje tuženih predstavlja nasilje u porodici i, ako predstavlja, koje mere zaštite od nasilja u porodici su opravdane i adekvatne da se izreknu u konkretnoj situaciji, posebno vodeći računa da se mere zaštite izriču iz preventivnih razloga i odstupanje od načela dispozicije, te će doneti zakonitu odluku o tužbenom zahtevu tužioca, za koju će navesti potpune, jasne i neprotivrečne razloge.

62 Rešenje Drugog opštinskog suda u Beogradu P2 6361/08 od 15. aprila 2009.

63 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 643/17 od 22. maja 2017.

64 Presuda Osnovnog suda u Novom Pazaru P2 313/23 od 15. novembra 2023.

65 Vid. S. Stjepanović (2006). Mere zaštite protiv nasilja u porodici u slučaju kada je lice prema kome je izvršeno nasilje bračni ili vanbračni partner. *Zbornik Novo porodično zakonodavstvo* (ur. Z. Ponjavić), Kragujevac, p. 54.

Kao što se može primetiti, najčešće nasilje vrše i mera zabrane prilaska se primenjuje protiv sadašnjeg ili bivšeg supružnika.⁶⁶ Prema presudama u koje smo imali uvid, u nasilju u porodici se kao članovi porodice najčešće javljaju supružnici i bivši supružnici. Osim supružnika⁶⁷, to su vanbračni partneri i bivši vanbračni partneri, supružnici i maloletna deca⁶⁸, supružnici⁶⁹, bivši emotivni partneri⁷⁰, bivši supružnici, zet i sestričina, sin i otac, unuk i deda, zet i sestričina. Nema nijednog slučaja nasilja između seksualnih partnera, dok se u jednom slučaju javljaju emotivni partneri.

4. RADNJE NASILJA I ČLANOVI PORODICE

Osim analize presuda u pogledu udaljenosti na koju se izriče mera zabrane prilaska, za ovu temu je značajno utvrditi između kojih članova porodice se javlja nasilje usled koga se izriče mera zabrane prilaska. Istog značaja su i radnje nasilja usled kojih se ta mera izriče. Prema vladajućem shvatanju u sudskoj praksi, mera zaštite zabrana prilaska izriče se kada je već došlo do fizičkog nasilja iz među članova porodice.

Radnje nasilja su različite. Tako nalazimo sledeće radnje: guranje supruge u kupatilo, što je prouzrokovalo povredu glave;⁷¹ fizičko izbacivanje iz kuće i guranje uz vređanje i omalovažavanje;⁷² nasilno otvaranje vrata, pretnje supruzi, nasilno odvođenje deteta i fizičko udaranje supruge;⁷³ pokušaj nasilnog ulaska u kuću, isključivanje električne energije, pretnje, slanje poruka i poziva članovima porodice;⁷⁴ fizičko nasilje prema supruzi i deci, izbacivanje iz kuće, nazivanje pogrđnim imenima i vređanje supruge i dece usled upotrebe alkohola;⁷⁵ izbacivanje iz kuće, vređanje, pretnje suprugom od supruge, prodaja ličnih stvari, fizičko nasilje supruga prema njoj, pretnje, uvrede;⁷⁶ fizičko nasilje u vidu udaranja, pretnje telefonom, porukama i lično, usled konzumacije alkohola;⁷⁷ fizičko nasilje, davljenje i pretnje;⁷⁸ lomljenje nameštaja, pretnje i uvrede, sve pod dejstvom alkohola;⁷⁹ fizičko i psihičko maltretiranje, omalovažavanje, vređanje, zabrana kretanja i poseta roditeljima;⁸⁰

66 Slična je situacija i u krivičnom pravu, kada se posmatra koje osobe čine najteža dela protiv svojih članova porodice. Tako se navodi da podaci iz različitih društava svedoče da žene najčešće stradaju od supruga, vanbračnog partnera ili bivšeg partnera. R. Dobash, R. Dobash (2000). *Violence Against Women in the Family. Cross Currents* (eds. S. Katz, J. Eekelaar, M. Maclean), Oxford, p. 497.

67 Presuda Drugog opštinskog suda u Beogradu P3392/08 od 3. aprila 2009.

68 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 215/14 od 30. maja 2016.

69 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 215/14 od 30. maja 2016.

70 Presuda Osnovnog suda u Novoj Pazovi P2 42/16 od 11. marta 2016.

71 Presuda Drugog opštinskog suda u Beogradu P2 3392/08 od 3. aprila 2009.

72 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 215/14 od 30. maja 2016.

73 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 1853/15 od 23. marta 2016.

74 Presuda Osnovnog suda u Novoj Pazovi P2 42/16 od 11. marta 2016.

75 Presuda Osnovnog suda u Valjevu P2 140/13 od 10. maja 2013.

76 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 508/11 od 8. aprila 2013.

77 Rešenje Trećeg osnovnog suda u Beogradu P2 245/16 od 28. marta 2016.

78 Rešenje Drugog opštinskog suda u Beogradu P2 6361/08 od 15. aprila 2009.

79 Presuda Opštinskog suda u Požarevcu P2 13/08 od 5. septembra 2008.

80 Presuda Opštinskog suda u Mladenovcu P2 540/08 od 15. januara 2009.

fizičko nasilje i pretnje telefonom i pištoljem;⁸¹ fizičko nasilje, udaranje, pokušaj da se polomi prst, naknadno upućene pretnje i omalovažavanje;⁸² fizičko i psihičko nasilje u kontinuitetu, omalovažavanje i pretnje te prisiljavanje na seksualni odnos usled konzumacije alkohola;⁸³ pretnje telefonom i proganjanje;⁸⁴ psihičko nasilje, pretnje, omalovažavanje, uništavanje nameštaja;⁸⁵ verbalno nasilje, uvrede, pretnje, lakši oblik fizičkog nasilja;⁸⁶ verbalno nasilje, uvrede, pretnje;⁸⁷ verbalno nasilje, pozivanje na radnom mestu i mestu stanovanja, presretanje i blaži oblici fizičkog nasilja;⁸⁸ verbalno nasilje, psihičko nasilje, vređanje i omalovažavanje, bacanje i lomljenje stvari, retko je postojalo fizičko nasilje;⁸⁹ vređanje, uništavanje stvari, manji oblik fizičkog nasilja;⁹⁰ psihičko i fizičko nasilje, vređanje, ponižavanje, davljenje, udaranje;⁹¹ fizičko nasilje, pretnje i uvrede, sve usled upotrebe alkohola;⁹² fizičko i psihičko maltretiranje, pretnje, vređanje usled korišćenja alkohola;⁹³ psihičko nasilje, upućivanje uvreda usled čestog korišćenja alkohola;⁹⁴ psihičko nasilje, fizičko nasilje, prikazivanje i objavljivanje intimnih snimaka;⁹⁵ psihičko i fizičko nasilje i rušenje drva za ogrev u dvorištu;⁹⁶ buđenje tokom noći, prisiljavanje na spavanje na podu, vređanje, izbacivanje iz kuće, uskraćivanje hrane, zabrana kretanja i komunikacije sa rođacima;⁹⁷ međusobne optužbe za nasilje – u ovom slučaju nije bilo dokaza o nasilju niti lekarskih izveštaja, kao ni iskaza svedoka;⁹⁸ fizičko nasilje, psihičko nasilje, omalovažavanje, pretnje, uvrede, usled alkohola – sud je u ovom slu-

81 Presuda Opštinskog suda u Valjevu P2 376/07 od 29. februara 2008.

82 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 643/17 od 22. maja 2017.

83 Presuda Opštinskog suda u Pančevu P2 97/09 od 27. aprila 2009.

84 Presuda Opštinskog suda u Smederevskoj Palanci P2 409/09 od 22. maja 2009. Presuda je potvrđena presudom Okružnog suda u Smederevu Gž2 1215/09.

85 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 9075/10 od 10. marta 2011. U ovom slučaju tuženi se nije protivio predloženim merama.

86 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 3616/13 od 7. jula 2014.

87 Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 648/15 od 9. septembra 2016.

88 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 1155/11 od 14. aprila 2011.

89 Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 3228/12 od 24. oktobra 2013.

90 Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 549/14 od 3. oktobra 2014.

91 Rešenje Višeg suda u Beogradu Gž2 211/15 od 30. septembra 2015.

92 Presuda Opštinskog suda u Aranđelovcu P2 213/09 od 1. oktobra 2009.

93 Presuda Osnovnog suda u Kraljevu, Sudske jedinice u Vrnjačkoj Banji P2 14/21 od 27. septembra 2021.

94 Presuda Osnovnog suda u Čačku P2 410/21 od 28. septembra 2022.

95 Presuda Osnovnog suda u Kruševcu P2 423/22 od 15. marta 2023.

96 Presuda Osnovnog suda u Novom Pazaru P2 313/23 od 15. novembra 2023.

97 Presuda Osnovnog suda u Gornjem Milanovcu P2 131/20 od 15. jula 2021.

98 Sud nije poverovao iskazu tužilje u delu u kom tvrdi da ju je tuženi fizički zlostavljao već je poverovao tuženom da prema tužilji u periodu trajanja zajednice života stranaka nije vršio fizičko nasilje. Naime, tužilja, osim svojih navoda, za izvršeno fizičko nasilje tuženog sudu nije pružila nijedan dokaz. Iz lekarske dokumentacije koju je tužilja predala sudu ne proizilazi da je tužilja na telu imala bilo kakve povrede ili modrice koje bi ukazivale na pretrpljeno fizičko nasilje. Takođe, ni saslušani svedoci, majka tužilje i stanodavac parničnih stranaka, u svojim iskazima nisu naveli da su bile očevici fizičkog nasilja niti da su na tužilji uočile tragove nasilja već su se izjašnjavale o onome što su od tužilje čule, te kako svedoci nisu imali neposredna saznanja o fizičkom zlostavljanju tužilje od tuženog, to iskaz tužilje u ovom delu nije potvrđen ni iskazima saslušanih svedoka. U prilog navodima tuženog da u periodu trajanja zajednice života tuženi nije vršio fizič-

čaju odbio da odredi udaljenost od 500 metara jer je našao „...da naseljeno mesto G., gde tužilja živi nije veliko mesto, odnosno radi se o seoskom mestu, pa bi to značilo ograničenje kretanja tuženog po tom naseljenom mestu, te su iz tih razloga određene udaljenosti od 50m, koja će udaljenost po oceni suda pružiti dovoljnu zaštitu tužilji“.⁹⁹ Nalazimo da je u ovoj presudi odlično obrazloženje suda jer je njime data čvrsta argumentacija odbijanja tražene udaljenosti i određivanja nove.¹⁰⁰ U skoro svim presudama tužena strana se protivila predloženim merama, a CSR je, po pravilu, predlagao sudu da odredi tu meru.

Iz prikazanih radnji nasilja primećujemo da se sud odlučuje da izrekne meru zabrane prilaska ako je bilo fizičkog nasilja koje je, po pravilu, praćeno i psihičkim nasiljem, a posebno vređanjem, omalovažavanjem, pretnjama i drugim oblicima psihičkog nasilja.

5. KRŠENJE MERE ZABRANE PRILASKA

Posebno pitanje prilikom analiziranja mere zaštite zabrane prilaska na određenu udaljenost odnosi se na kršenje te mere. Za razliku od svih ostalih mera zaštite predviđenih Porodičnim zakonom, najteže je pratiti da li se ta mera poštuje i utvrditi da li je došlo do njenog kršenja. U slučaju zabrane pristupa u mesto rada i stanovanja, sam dolazak nasilnika na mesto gde žrtva živi ili radi predstavlja kršenje. Takođe, iseljenje iz stana i useljenje u stan kao mera zaštite ima još lakši način za utvrđivanje kršenja. Smisao zabrane prilaska na određenu udaljenost jeste da se sudu pruži diskreciona ocena da odredi tačnu udaljenost na kojoj nasilnik ne sme da se približava žrtvi i sastoji se upravo u tome da se obrazloži odluka o datoj udaljenosti koju je sud izrekao u konkretnom slučaju. Nije dovoljno prosto izricanje određene udaljenosti. Ipak, kao što se može primetiti iz analiziranih presuda, sudovi propuštaju da daju obrazloženje zašto se u presudi propisuje data udaljenost.

Posebno pitanje kod kršenja pomenute mere odnosi se na sankcije. U ovom delu se najbolje oslikava veza krivičnog i porodičnog zakonodavstva. To, posebno s obzirom na to da posledica kršenja mere zabrane prilaska, kao i svake druge mere zaštite od nasilja u porodici, može biti krivičnopravna odgovornost nasilnika. Propisano je da kršenje mere zaštite predviđene Porodičnim zakonom povlači krivičnu odgovornost. Stoga, u nedostatku obrazloženja suda u praksi, treba teorijski dati bliže kriterijume na osnovu kojih sud može da proceni da li je prekršena mera zaštite. Kako je u pitanju potencijalni prilazak na udaljenost manju od one određene u presudi (npr. 100 m), najpre se postavlja pitanje da li je došlo do kršenja zabrane prilaska i da li prilazak na udaljenost manju od one određene merom zaštite automatski povlači njeno kršenje, samim tim i krivičnu odgovornost. Pitanje se odnosi na primenu objektivnog i(li) subjektivnog kriterijuma kršenja mere. Kriterijumi

ko nasilje prema tužilji ide i nesporna činjenica da tužilja tuženog nije prijavljivala ni Centru za socijalni rad, ni policiji, ni tužilaštvu.

99 O pitanju procene da li je reč o malom, seoskom, mestu ili gradskoj sredini, prilikom određivanja mere zaštite zabrane prilaska S. Panov (2012). *Nasilje u porodici: pozitivno-pravni kontrapunktovi*. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škuljić), Beograd, str. 230.

100 Presuda Osnovnog suda u Sremskoj Mitrovici P2 275/11 od 5. aprila 2012.

koje sud treba da oceni prilikom procene kršenja su namera i(li) objektivnost. Takođe, da li sud ima diskrecionu ocenu da, iako je prekršen prilazak na datu udaljenost, odluči da li je došlo do kršenja mere ili samim prilaskom na udaljenost manju od one određene u presudi dolazi do kršenja mere i primene zakonskih odredaba? Mi nalazimo da sud treba da proceni da li je ta mera prekršena, što obrazložimo time da ne postoji neki precizan uređaj koji bi pokazao da je neko došao na udaljenost manju od one određene merom zaštite već se to, najčešće, utvrđuje svedočenjem. Ali i u slučaju da postoji takav uređaj, ne znači da je samim prilaskom na udaljenost manju od one predviđene u presudi došlo do kršenja jer prilazak može biti posledica radnje koja je slučajna, u kojoj nema namere da se žrtva ugrozi, a samim tim nema ni kršenja mere. Ako je smisao mere da se žrtva zaštiti, kako i sam naziv kaže – mera zaštite, nema potrebe za zaštitom tamo gde ne postoji namera da se žrtva (ponovo) ugrozi.

Kao što smo utvrdili, kriterijumi kršenja mogu biti objektivni i subjektivni. Name, prvi i osnovni kriterijum jeste utvrđivanje da se nasilnik približio na udaljenost manju od one koja je izrečena u sudskoj presudi (npr. 100 m). Svedočenje žrtve, nasilnika, svedoka, službenih i drugih lica presudno utiče na odluku suda da li je mera zaista prekršena, iako je faktički došlo do približavanja. Prosto matematički posmatrano, samo približavanje na manju udaljenost od 100 metara ne može biti osnov za zaključak suda da je došlo do kršenja mere. Ukoliko se nasilnik i žrtva nađu na istom prostoru, otvorenom ili zatvorenom, nasilnikova namera treba da bude ključna za procenu suda. Kada bi se te dve osobe našle, na primer, u javnom prevozu, prodavnici, banci, na kulturnoj ili sportskoj priredbi, nasilnik protiv koga je izrečena mera zaštite, ukoliko uoči žrtvu nasilja, treba da izađe iz udaljenosti koja je predviđena merom ili barem da ne pokaže nameru da prilazi žrtvi iako se nalazi na udaljenosti manjoj od 100 metara. Ako je ušao u isti autobus ili prodavnicu, ne smatramo da je obavezan da izađe iz prodavnice ili autobusa, već da se odalji od žrtve i da nema nameru da komunicira sa njom i da joj prilazi, vređa je, preti ili na drugi način ugrožava. Odaljavanje i nepostojanje komunikacije ili konkludentnih radnji kojima ugrožava fizički ili psihički žrtvu, oslobađa ga odgovornosti iako je faktički došlo do prilaska na udaljenost koja nije dozvoljena, a utvrđena je sudskom presudom.

6. ZAKLJUČAK

Iako uporednopravno posmatrano postoji tehnika određivanja tačne udaljenosti prilikom dosuđivanja mere zabrane prilaska, srpski zakonodavac se odlučio za pristup diskrecione ocene suda pri odlučivanju. Imajući u vidu analiziranu sudsku praksu, sudovi, osim propisivanja udaljenosti na kojoj se ne sme prići žrtvi, treba da pruže adekvatno obrazloženje za tu odluku. Specifičnosti mesta gde žive nasilnik i žrtva nalažu takav pristup suda. Sud treba da vodi računa o tome da li se nasilje dogodilo, to jest da li nasilnik i žrtva žive u gradskoj ili seoskoj sredini. U seoskoj sredini određivanje iznad 100 metara moglo bi da onemogući svakodnevne aktivnosti obe strane. Udaljenost ne sme biti nerealno velika, prema našem mišljenju – sve iznad 200–300 metara, niti suviše mala, na primer, 5–10 metara. Ukoliko žrtva i nasilnik žive u istom domaćinstvu ili istoj stambenoj jedinici, dvorištu, određivanje

suviše male udaljenosti neće postići svrhu mere. U slučajevima gde i dalje nasilnik i žrtva žive u istom porodičnom domaćinstvu, određivanje mere zabrane prilaska na udaljenost od pet ili 10 metara teško da može postići svrhu ove mere – zaustavljanje i prevenciju daljeg nasilja. Naime, ako osobe između kojih se desilo nasilje žive u istom prostoru, čak i u odvojenim stambenim jedinicama (u istoj kući, nepokretnosti), gotovo je nemoguće da ne dođe do kršenja te mere, a i kada se to dogodi, teško će biti da se upotrebi objektivni kriterijum kršenja jer je reč o maloj udaljenosti. U slučajevima zajedničkog života, iseljenje nasilnika se nameće kao jedino rešenje, međutim, kako je ovde reč o odvojenim stambenim jedinicama, to je nemoguće primeniti. U tim slučajevima se pokazalo da je građanskopravna zaštita neefikasna pa se nameće primena prekršajnih ili krivičnopравnih odredaba.

Kada je već određena mera zaštite, sledeće pitanje koje se nameće jeste kršenje ove mere, pre svega iz ugla zaštite žrtve, jer je svrha mere zaštite da se nasilnik ne približava žrtvi nasilja. Suštinski važno pitanje odnosi se na to da li sud treba da primeni, osim objektivnog (faktičko približavanje na udaljenost manju od one određene u meri zaštite), i subjektivni kriterijum prilikom procene da li je došlo do kršenja te mere – postojanje namere. Nalazimo da je odgovor na to pitanje potvrđan.

Gotovo u svim analiziranim slučajevima uz meru zabrane prilaska se određuje i mera zabrane daljeg uznemiravanja. Sasvim smo saglasni sa time da je osnov za određivanje te mere zaštite, najpre, postojanje fizičkog nasilja između članova porodice, ali takođe i ozbiljni oblici verbalnog nasilja (uvrede, pretnje, omalovažavanje). Mera zabrane prilaska ne može se određivati ako su u pitanju prolazne i manje svađe te blaži oblici vređanja. Najveći broj posmatranih presuda govori da su osobe u bliskim formalnim emotivnim odnosima vršile nasilje i njima je određena ta mera zaštite. Pod tim bliskim formalnim ličnim odnosima podrazumevamo supružnike i bivše supružnike, vanbračne partnere i bivše vanbračne partnere. Krvni i tazbinski srodnici gotovo da se ne javljaju kao osobe koje su sankcionisane tom merom. Osnovni cilj te mere je da se spreči dalje nasilje i da ne dolazi do fizičkog kontakta između nasilnika i žrtve.

LITERATURA

- Ćorac S. (2018). Uticaj nasilja u porodici na povredu prava na poštovanje porodičnog života: praksa Evropskog suda za ljudska prava i sudska praksa u Republici Srbiji. *Porodični zakon: dvanaest godina posle* (ur. M. Draškić, N. Šarkić, J. Arsić), Beograd.
- Dobash R., Dobash R. (2000). Violence Against Women in the Family. *Cross Currents: Family Law and Policy in the US and England* (eds. S. Katz, J. Eekelaar, M. Maclean), Oxford.
- Donovan K. (1998). A Right to Know One's Parentage. *International Journal of Law, Policy and the Family* 2(1).
- Herring J. (2007). *Family Law*, Oxford.
- Kolarić D., Marković S. (2022). Analiza dosadašnje primene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 70(1), Beograd.
- Korać R. (2012). Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Crne Gore – osnovna opredeljenja. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd.
- Micković D., Ristov A. (2012). Porodično nasilje i njegovo pravno regulisanje u Republici Makedoniji. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd.

- Panov S. (2012). Nasilje u porodici: pozitivno-pravni kontrapunktovi. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd.
- Panov S. (2016). *Porodično pravo*, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Beograd.
- Pantelić N., Mališić S. (2018). Pet meseci primene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Republici Srbiji. *Pravni život* 10.
- Probert R. (2009). *Cretney and Probert's Family Law*, London.
- Radić D. (2012). Pravna zaštita od nasilja u porodici u pravu Republike Srpske. *Nasilje u porodici* (ur. S. Panov, M. Janjić Komar, M. Škulić), Beograd.
- Sendall J. (2017). *Family Law*, Oxford.
- Schneider E. (2000). The Law and Violence Against Women in the Family at Century's End: The US Experience. *Cross Currents: Family Law and Policy in the US and England* (eds. S. Katz, J. Eekelaar, M. Maclean), Oxford.
- Stjepanović S. (2006) Mere zaštite protiv nasilja u porodici u slučaju kada je lice prema kome je izvršeno nasilje bračni ili vanbračni partner. *Zbornik Novo porodično zakonodavstvo* (ur. Z. Ponjavić), Kragujevac.
- Vuković S. (2005). *Komentar Porodičnog zakona*, Poslovni biro, Beograd.
- Welstead M., Edwards S. (2011). *Family Law*, Oxford.

SUDSKE ODLUKE

- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 1005/13 od 9. decembra 2013.
- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 1283/13 od 26. decembra 2013.
- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 549/14 od 3. oktobra 2014.
- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 645/14 od 19. novembra 2014.
- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 716/14 od 30. decembra 2014.
- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 488/16 od 15. juna 2016.
- Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž2 510/16 od 15. juna 2016.
- Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 412/21 od 24. decembra 2021.
- Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 9/22 od 19. januara 2022.
- Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 39/23 od 7. februara 2023.
- Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 222/23 od 5. jula 2023.
- Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Gž2 7/24 od 16. januara 2024.
- Presuda Drugog opštinskog suda u Beogradu P2 3392/08 od 3. aprila 2009.
- Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 567/14 od 23. maja 2014.
- Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 215/14 od 30. maja 2016.
- Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 3616/13 od 7. jula 2014.
- Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 648/15 od 9. februara 2016.
- Presuda Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 643/17 od 22. maja 2017.
- Presuda Opštinskog suda u Arandelovcu P2 213/09 od 1. oktobra 2009.
- Presuda Opštinskog suda u Mladenovcu P2 540/08 od 15. januara 2009.
- Presuda Opštinskog suda u Pančevu P2 97/09 od 27. april 2009.
- Presuda Opštinskog suda u Požarevcu P2 13/07 od 3. maj 2007.
- Presuda Opštinskog suda u Požarevcu P2 13/08 od 5. septembra 2008.

- Presuda Opštinskog suda u Smederevskoj Palanci P2 409/09 od 22. maja 2009.
- Presuda Osnovnog suda u Čačku P2 410/21 od 28. septembra 2022.
- Presuda Osnovnog suda u Despotovcu, Sudska jedinica u Svilajncu P2 105/23 od 18. oktobra 2023.
- Presuda Osnovnog suda u Gornjem Milanovcu P2 131/20 od 15. jula 2021.
- Presuda Osnovnog suda u Kraljevu, Sudska jedinica u Vrnjačkoj Banji P2 14/21 od 27. septembra 2021.
- Presuda Osnovnog suda u Kruševcu P2 423/22 od 15. marta 2023.
- Presuda Osnovnog suda u Novoj Pazovi P2 42/16 od 11. marta 2016.
- Presuda Osnovnog suda u Novom Pazaru P2 313/23 od 15. novembra 2023.
- Presuda Osnovnog suda u Smederevu P2 330/16 od 25. oktobra 2016.
- Presuda Osnovnog suda u Smederevu P2 443/16 od 11. aprila 2017.
- Presuda Osnovnog suda u Sremskoj Mitrovici P2 275/11 od 5. aprila 2012.
- Presuda Osnovnog suda u Valjevu P2 140/13 od 10. maja 2013.
- Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 9075/10 od 10. marta 2011.
- Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 1155/11 od 14. aprila 2011.
- Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 508/11 od 8. aprila 2013.
- Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 3228/12 od 24. oktobra 2013.
- Presuda Prvog osnovnog suda u Beogradu P2 1853/15 od 23. marta 2016.
- Rešenje Drugog opštinskog suda u Beogradu P2 6361/08 od 15. aprila 2009.
- Rešenje Drugog osnovnog suda u Beogradu P2 2186/14 od 4. marta 2015.
- Rešenje Trećeg osnovnog suda u Beogradu P2 245/16 od 28. marta 2016.
- Rešenje Višeg suda u Beogradu Gž2 211/15 od 30. septembra 2015.

*Uroš Novaković**

PROTECTION MEASURE AGAINST DOMESTIC VIOLENCE RESTRAINING ORDER TO THE VICTIM OF VIOLENCE AT A CERTAIN DISTANCE

SUMMARY

Domestic violence as a social phenomenon in the last two decades in the Republic of Serbia is becoming legally regulated. The large number of applications for domestic violence, as well as the processing by the court, shows that there are certain difficulties that the courts are facing. Existing data on the trend of violence indicate that something needs to be done to at least reduce this phenomenon, since complete eradication is impossible. It is necessary to delineate the cases that should be considered before the court from those that

* Faculty of Law University of Belgrade. This article is the result of research within the project *Perspectives of Implementation of European Standards in the Serbian Legal System* (179059), supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

do not represent domestic violence. Accordingly, legal changes are imposed as one of the solutions. The connection between criminal and family legislation is reflected in the fact that the violation of the pronounced protection measure against domestic violence in civil proceedings entails criminal liability.

The subject of analysis in the paper were judgments in which the restraining order is determined. An overview of acts of violence that lead to the imposition of the measure, as well as family members between whom this measure is imposed (spouses and ex-spouses, current and former extramarital partners, persons in an emotional relationship, in-law and blood relatives) is provided.

Men, current or former spouses, are the most common abusers in court decisions. In all cases where a restraining order was issued, there was physical violence. At the same time, in almost all observed cases, a ban on further harassment is imposed, especially because physical violence, before or after its execution, is also characterized by psychological violence (insults, threats). The mere existence of psychological violence can be grounds for prohibiting further harassment. The use of alcohol appears, almost inevitably, as a cause of violence. In the observed verdicts, the smallest distance is 2m, which is almost ineffective due to the proximity in which the abuser and the victim can be found, while the largest distance is 300m. Criteria are provided for the court's assessment when the measure has been violated. Objectively approaching at a distance smaller than that determined in the judgment does not lead to a violation. The author advocates the application of a subjective criterion which states that there is an intention to violate the stated protection measure.

Key words: Domestic violence, Protection orders, Restraining order, Distance, Family members